

מלחמת בזק חדשה

לויט'קולי ס. ל. שרדר

ב-11 בספטמבר 1939 הופיע מושג שייצג תפיסה חדשה בתורת הלוחמה — "בליצקריג" מלחמת-בזק. המונח שימש לתיאור הפלישה הגרמנית לפולין. על-ידי צבא אשר אומן, אורגן וצויד בהתאם ללקחים שהופקו ממלחמת-העולם הראשונה, הצבא הגרמני מילא בצורה מושלמת את משימותיו ופולין הוכנעה לחלוטין תוך 28 ימים.

הצבא הגרמני לא חולל ניסים. כל שעשה היה יישום פשוט של עקרונות הניידות וריכוז-הכוחות. הגורם המכריע בנצחונם של הגרמנים היה הדגש על פוטנציאל הניידות שביחידות ממוכנות וביחידות שריון.

כאילו לא די היה במערכה הפולנית כדי להמחיש את תוצאותיה של מלחמת-בזק, הופגזה שוב עוצמתה המכאיבה בצרפת, בבלגיה, בהולנד ובקרבות עם חיל-המשלוח הבריטי (חמ"ב) בעוד מלחמת-העולם הראשונה נמשכה מ-1914 עד 1918, ושקעה בבוץ של לוחמת-חפירות ניחתה, נמשך הקרב על צרפת 22

שנים לאחר-מכן, 46 ימים בלבד, הגם שניטש על פני אותה שטח. צרפת נכבשה והחמ"ב סולק ממנה. בעת הפלישה לפולין ייחסו משקיפים רבים (לרבות בריטים וצרפתים) את הניצחון הגרמני להופעתם הכושלת של הפולנים יותר מאשר למעללי הנשק הגרמני. יחס זה לאופי המלחמה החדש תרם גם הוא לתבוסה הניצחת של בעלות-הברית ביוני 1940. הצרפתים, שלא כמו הגרמנים, סמכו על קויהגנה אדיריים ונייחים, כגון קר-מזינו, שנבנה על-פי תפיסות של מלחמת-העולם הראשונה. אופן חשיבה הגנתי זה גרם לכך, שצרפת ובריטניה לא נקטו כל יוזמה התקפית של ממש נגד גרמניה, למרות שהכריו מלחמה על גרמניה זמן קצר לאחר הפלישה של זו לפולין. אכן, בעלות-הברית לא היו מסוגלות בסתיו או בחורף 1939—1940 לתקוף את אויבתן — למרות שצרפת נחשבה לכוח הצבאי העיקרי באירופה. תבוסתן המהירה של בעלות-הברית לא הותירה כל אשליות בדבר יעילותן של הדוקטרינות הגרמניות ויעילותן של האימונים שקיבל הצבא הגרמני.

מה היתה הטקטיקה של מלחמת-בזק, שהפעיל הצבא הגרמני? הגרמנים ניתחו את מלחמת-העולם הראשונה והגיעו למסקנה, שטנקים המופעלים באורח מרוכז מסוגלים לשבור את מגנני האויב. למעשה, בעלות-הברית הן שיישמו תפיסה זו כלפי הגרמנים, במלחמת-העולם הראשונה, אך באותה עת לא נמצאו כוחות לוחמים ומסייעים שיהיו ניידים די הצורך לנצל את המבצעים שהושגו. הגרמנים התרכזו עתה בארגון חלק מכוחם ובציודו, כדי להקנות לו ניידות; בכוחות אלה שילבו יסודות ארטילריה ותחזוקה ניידים, שלא יפגרו אחר הכוח התוקף. כן שקדו לפתח סיוע-אוויר-קרוב כדי להשלים את עוצמת הארטי-לריה, ובמקרים שהכוחות המסתערים יצאו מחוץ לטווח הארטי-לריה — למלא את מקומה.

כדי להפעיל כוחות אלה היו הגרמנים מבקיעים את מערך האויב, תחילה באמצעות חי"ר, החי"ר היה חודר בנקודות שנבחרו, בהפעילו את עקרון ריכוז-הכוחות; אחריו היו מחי-דירים את הטנקים והחי"ר הממוכן דרך הפירצה שהובקעה, כדי לפעול בעומק, בעורף האויב. כך, על-ידי כלים ואימון מתאימים, החזירו הגרמנים את הניידות לשדה-הקרב.

היתרונות הצבאיים, שמקנה ניידות לצבא, ברורים. אולם מעניין להדגיש היבט אחד של הנצחונות המהירים, שנחלו הגרמנים בפולין ובצרפת, אשר תומך ברעיון השימוש בפרשי-אוויר כהרחבה של מלחמת-הבזק; הגרמנים התבססו במידה רבה על ניידותן של מהלומותיהם העמוקות לשם אבטחת הכוח התוקף. הטעם לכך: כוחות גדולים — ממוכנים ומשוריינים — שיימצאו עמוק מאחורי קווי האויב, ייצרו תהו-ובוהו בקרב האויב ויגרעו מרוח-הלחימה שלו, עד כי לא יוכל להילחם ביעילות נגד הכוח התוקף.

ואמנם כך קרה בפולין ובצרפת — בהצלחה שעלתה אפילו על זו שהגרמנים ציפו לה. דוגמה לכך: פקודות נסיגה שהוציא הצבא הפולני, כדי לכוון-מחדש קו הגנה ממזרח לאיזור הקר-בות — לא ניתנו לביצוע מחמת מהירותו של המבקע שחוללו דיביזיות-השריון הגרמניות ובשל כך שלכדו, במפתיע, טורים נסוגים של הצבא הפולני.

תופעה זו נשנתה גם לגבי בעלות-הברית במערב. המהלומות הגרמניות היו כה מהירות ועמוקות, שבעלות-הברית לא יכלו

עוד לכונן הגנה מלוכדת לאחר תחילתה של הפלישה בחדש מאי.

לדעתנו יש להשתמש בפרשי-אוויר — שיפעלו עמוק בעורף האויב — כפיתוח של מלחמת-הבזק. דווקא בעורף האויב ניתן לנצל את כל היתרונות שבפרשי-אוויר. מבצעים אלה עשויים לְדַמּוּת לפשיטות הפרשים בעבר; אך המסוק מאפשר לפשוט ביתר מהירות ובצורה נמרצת ונועזת יותר; פשיטות מסוקים עשויות גם „לכסות“ שטח רב יותר ולהשיג תוצאות טובות יותר. פשיטות אלה, במיוחד כשהן משולבות עם מבצעים משוריינים, עשויות להוות גורם שיכריע במהירות את הקרב ויביס את האויב.

יש, איפוא, לשלב כהלכה את תכונותיהם של פרשי-אוויר עם כוחות-קרקע משוריינים, כדי לזכות בכל היתרונות של מלחמת-בזק.

★

החשיבות לפתח את היכולת הגלומה בניידות של פרשי-אוויר היא בכך, שניידות-אוויר הוא נכס שנמצא ברשותנו; הוא יסייע בידנו להתמודד עם האיום שיוצרות מדינות ברית-ורשה. מבנהו הגמיש של כוח זה יאפשר להפעילו בכל אתר — בלא לגרוע מניידותו הרבה.

אין זה סוד, שעוצמתן הנוכחית של ברה"מ ושל בעלות-בריתיה בברית-ורשה רבה מזו של מדינות ברית-נאט"ו; לגוש הקומו-ניסטי עליונות ניכרת על מדינות נאט"ו בטנקים וביחידות ממוכנות. נוסף לכך יש לסובייטים צי-מסוקים מודרני, כדי להתמודד עם עוצמה זו יש להקים כוח המשלב ניידות גבוהה עם עוצמת-אש.

פרשי-האוויר הוכיחו עצמם בויאט-נאם. לכן, אם ירצו מלחמות אחרות מסוג זה יימצא ברשותנו כוח מושלם, המשלב פרשי-אוויר ושריון, כדי להתמודד עם הבעיה. פרשי-אוויר יעילים גם בכל תחומי הלוחמה, כשהם משולבים עם שריון וחי"ר, בשל ניידותם הרבה, כושרם לאסוף מידע ועוצמתם הקרבתית.

לא ניכנס במסגרת מאמר זה לפולמוס על שרידותם של מסוקי-תקיפה בזירות-לחימה שונות. אולם, לדעתי, המסוק יכול לשרוד ולהילחם בכל זירה אם יופעלו הטקטיקות הנאותות, אם ינתן אימון מתאים ואם רמתם של המפקדים תהא גבוהה.

כך, למשל, כדי לשרוד יהא על גדוד פרשי-האוויר לפעול בגובה פני הקרקע; פירושו של דבר לטוס ברום צמרות העצים ולפעמים אף נמוך יותר, בנצלם כל קפל, רכס, עמק ועץ למסתור ולמחסה. טיסה ברום גבוה יותר חושפת את המסוק לראדאר ולתותחים וטילים מכווני-עין. לעומת זאת טיסה בגובה פני הקרקע, תוך ניצול התכסית, מקטינה את שדה-הראיה של האויב (הן ראייה רגילה והן ראייה תת-אדומה), כי התנאי לעקוב אחר מטרתו ולהעסקתו הוא שלכל מערכות הגילוי של האויב יהיה קו-ראיה ברור ובלתי-מופרע. אולם טקטיקות אלה של פרשי-אוויר מחייבות אימון מוגבר ופיקוד יעיל ביותר.

★

המבצעים בלאוס צוינו על-ידי מבקרים כראיה לכושר-השרידה הנמוך של מסוקים; אך יש לזכור כי מבצעים אלה הוגבלו לשטח מסוים והאויב ידע היכן יפעלו המסוקים. הבה נבחון

מקרים בהם ניתן יהא להשתמש בצורה מושכלת יותר בניידותם של המסוקים להגברת כושר שרידתם.

במקרים רבים שונים יהיו דרכי-הגישה של פרשי-אוויר לעמדות האויב מאלה של יחידות היבשה. יש להניח כי האויב יגן בצורה רופפת יותר על אזורים שמצויים בהם מכשולים טבעיים — יער גדול, ביצה, נהר קשה לצליחה או גבעה תלולה — המהווים מכשול לתנועתם של כוחות יבשה, ובמיוחד כוחות משוריינים-ממוכנים. לכן יהיו אזורים אלה דרכי-גישה מעולים לפרשי-אוויר; שכן ניידותו של המסוק כמעט אינה תלויה בפני הקרקע. גם אם אין בנמצא דרכים טובות ניתן — על-ידי ניתוח פני-השטח והאויב ועל-ידי שימוש סלקטיבי באש עזה — למצוא דרך כלשהי לחדור לעורף האויב תוך סיכון מועט לכוחותינו.

כאשר מפעילים את הדוקטרינה של מלחמת-הבזק תהא דרך-הגישה של יחידות פרשי-האוויר לעורף האויב מעל ליחידות היבשה שלנו, שהבקיעו את חזית האויב ויצרו חלל בהגנתו. כך יהיה סיוע הדדי בין פרשי-האוויר וכוחות הקרקע ואלה יגנו על אלה. זוהי השיטה המושלמת לחדור לעורף האויב, תוך אבידות קטנות ביותר. בשיטה זו יוכלו כוחות הקרקע גם לתספק את פרשי-האוויר והמסוקים לא יאלצו לבזוז זמן בטיסה חזרה אל בסיסיהם לשם תספוק.

יש, איפוא, לבסס את דוקטרינת ההפעלה של פרשי-אוויר במל-חמה במידה רבה על טקטיקה של מלחמת-בזק.

פירושו של דבר, שבמתקפה יוקצו לגדוד פרשי-אוויר, בשיתוף עם כוחות משוריינים, יעדים בעומק מערכו של האויב, בעורפו. יש להטיל על גדוד פרשי-אוויר להשמיד את עמדות הארטילריה של האויב (הן תותחים והן טילים), את מוצבי הפיקוד שלו, את המתקנים הלוגיסטיים שלו ולהקל על התקדמותו המהירה של הטור היבשתי. ניתן לבצע את אלה על-ידי תפיסת שטח-מפתח בטרם יוכל האויב להגיב כיאות על נוכחות כוח בעורפו. דוגמה לכך היא לכידתו של גשר מעל נהר בלתי צליח, בטרם יוכל האויב להרסו.

ברור כי מבצעים כאלה יגרמו לאנדרלמוסיה בשורות האויב ויגרעו מרוח-הלחימה שלו. יציין עוד, כי היקף פעולותיהם האפשריות של פרשי-אוויר חסר תקדים בתולדות הלוחמה. פרשי-האוויר יוכלו לחדור לעומק של 150 ק"מ מאחורי קווי האויב תוך שעה אחת, לעומת 20—40 ק"מ לשעה — מהירות התקדמותם של כוחות הקרקע, המוגבלים על-ידי טיב הדרכים. בניגוד למטוסים המהירים, מסוגל המסוק, בטווח בגובה הקרקע, לתור אחר מטרות מוסוות ונסתרות ולהשמידן; אלמלא המסוק יתכן שהיו מתעלמים מהן. כושר זה הופגן בויאט-נאם נגד מטרות מוסוות היטב של הויאט-קונג ושל צבא צפון ויאט-נאם. נוסף לכך, ניתן לנצל את היכולת לאכן מטרות בזירה גרעינית. בהגנה יש להפעיל את פרשי-האוויר — כמו את קודמיהם, חיל-הפרשים — באורח התקפי. פרשי-האוויר יפשוטו על עורף האויב המתקדם ועל אגפיו, וכך יסבו לו נזק מקסימלי. פרשי-אוויר משוללים יכולת לתחזיק בקרקע, במובן המקובל. לכן יש להפ-עילם, בדומה לפרשים הקלים בעבר, על-פני שטח נרחב כדי להטריד כל מטרת אויב שבטוח פעולתם ולהשמידה.

גדוד פרשי-האוויר מסוגל לערוך התקפות-נגד על חדירות של אויב לאורך חזית של קורפוס — זאת על-ידי ניידותו, עוצמת-האש ומהירות התגובה שלו. אין להניח שגדוד של פרשי-אוויר

יכול לבלום חדירה, אולם יהיה בכוחו להאט את ההתקפה ולהשמיד רכב-קרב רב של האויב. זאת ועוד: בשל אורח לחימתם של פרשי-אוויר מסוגלים הם לנתק-מגע בקלות בגזרה אחת ולהיערך מחדש נגד מאמץ אויב בגזרה אחרת, הרחוקה מקודמתה 100 ק"מ. יתר-על-כן, ניתן להפעילם, תוך זמן קצר, במתקפה בגזרה שלישית, המרוחקת מרחק ניכר מהגזרה הקודמת.

מאז הוכיחה מלחמת ויאט-נאם את ערכם של פרשי-אוויר נגד לוחמת גרילה, יש לראות בהפעלתו של גדוד פרשי-אוויר במי-שימת אבטחה בשטח עורפי דוגמה ל"מלחמת-בזק זוטא". הגדוד מתאים באורח מושלם לאבטחה ראשונית בשטח עורפי של קורפוס. רוחבה של גזרה אופיינית כזו יהא כ-60 ק"מ, ועומקה — בין 50 ל-100 ק"מ. כל עוד לא קיים בגזרה כוח רב עוצמה של לוחמי גרילה יוכל גדוד פרשי-אוויר — בהפעילו פלגת חי"ר נייד-אוויר לתגבור מחלקת הרובאים נייד-האוויר של הגדוד — לאבטח שטח עורפי של קורפוס, אם הגדוד יוצב כהלכה.

בנושא של אבטחת שטח עורפי אין הדיון מתמצה בבעיית לוחמי הגרילה, אלא יש להביא בחשבון גם אפשרות של הסתערויות מוטסות ו/או ניידות-אוויר של האויב בשטחי העורף שלנו, בדומה לפעולותינו שלנו בעורף האויב. המבנה היחיד שיש בו ניידות ועוצמה קרבית די הצורך להתמודד עם הסתערויות כאלה הוא גדוד פרשי-האוויר. אלמנטים של פלגת פרשי-אוויר, הטסים במהירות של כ-200 קמ"ש, מסוגלים להביס כוחות פולשים אלה בגזרת קורפוס.

פרשי-האוויר מסוגלים להגיב על הופעת אויב במהירות כה רבה, שהאויב לא יספיק להיות בעת ההתמודדות מאחורי עמדות מוכנות כהלכה; קרוב לוודאי שיהא לו זמן אך לחפש מחסה ומסתור טבעיים בשטח היעד. וכך ירככו פרשי-האוויר את המטרה ויקלו על כוחות הקרקע להשלים את השמדת האויב. זוהי, שוב, דוגמה לעקרונות של מלחמת-הבזק — הפעלה משולבת של עוצמה קרבית אווירית ויבשתית.

★

כיוון שפרשי-האוויר שלנו מאיימים לא רק על עמדות האויב בעורפנו אלא גם בעורפו, יש לצפות כי במלחמות בעתיד יופעלו מסוקים חמושים נגד מסוקים חמושים. מסוק התקיפה, הוא מערכת-נשק מעולה לאורח-פעולה זה, המערכת הזמינה היחידה של האויב, שתכונותיה שוות למסוק התקיפה, היא מסוקיו שלו; ועלינו להתחיל לתכנן את הכלים ולאמן את אנשינו לקראת אפשרות זו.

יש המפקדים ביכולתם של מסוקים לתקוף טנקים בהצלחה. אך לי ברור כי המסוק יכול להביס שריון; הדברים אמורים במי-חד לגבי שריון הנע בהתקפה, כאשר טנק מסתער, למסוק יתרון בכך שהוא מקדים לאכן את הטנק בעוד זה כבול על-ידי פני השטח ושדה-הראיה שלו בהכרח מוגבל. נוסף לכך, תשומת-לבו של השריון מתמקדת בעיקר בכוחות שלפניו על גבי הקרקע; לכן אין להניח שהמסוק יתגלה בטרם יתקוף את הטנק. מסוקי-התקיפה מסוגלים, על-כן, לתקוף רכבי-קרב בחזיתם, באגפם או בעורפם. בנצלם את העדיפות שמעניקים להם ניידותם פני השטח והאש המסייעת (ישירה ועקיפה); אלה מקנים להם יתרון טקטי על השריון.

כאשר יותקן במסוקי התקיפה הטיל המונחה נ"ט "טאו",

יגבר עוד יותר יתרונם של המסוקים בלחימה נגד שריון. מבחני ירי של "טאו", שהותקן על מסוק "צ'איאן" (AH 56A), הצליחו. עתה נעשים השינויים הדרושים ב-"HH 1G" להתקנת ה"טאו".

אין עוד ספק בדבר יכולתו של מסוקי-התקיפה להשמיד טנק או כל רכב-שריון אחר, ממש כשם שחי"ר מסוגל להשמיד טנק. היכוח הוא בשאלת פגיעותו של המסוק. טענו שממש כשם שטורי-השריון של מלחמת-הבזק הגרמנית ושל הגנרל פטון איבטחו עצמם על-ידי ניידותם, כך גם המסוק יוגן על-ידי ניידותו. השאלה שטרם נמצאה לה תשובה מבוססת בעובדות היא: מה מידת יעילותה של טיסה בגובה פני הקרקע (לשם התחמקות מגילוי ומאש) בזירה בה קיימים אמצעי-גילוי מתוח-כמים?

★

לא די בטקטיקה ובתפיסה נבונות. כדי שאלה יפעלו הלכה למעשה יש צורך בפיקוד ובאימון מתאימים. האימון הדרוש לפעולה במלחמה חייב להתמקד בטיסה בגובה פני הקרקע, בזהוי המטרה (כדי להימנע מפגיעה בכוחות ידידותיים) ובתח-בולות התחמקות מפני מטוסים מהירים. נוסף לכך יש לקבוע פקודות-קבע, בצד הטקטיקות, שיופעלו בתקיפת שריון — הן בהגנה והן בהתקפה. על פקודות הקבע להתרכז ביחסים ההד-דיים בין פרשי-אוויר וכוחות-הקרקע המשוריינים במבצע של מלחמת-בזק.

כדי להצליח בקרב נדרש אימון מתאים. ללא משמעת, ביטחון-עצמי ושיתוף-פעולה — המושגים על-ידי אימון — לא יגיעו פרשי-אוויר, או כל יחידה אחרת, למלוא יכולתם. שיטת ההפ-עלה והמיומנות הנדרשת מאנשיה של יחידה, כיחידת פרשי-אוויר, מחייבות רמה גבוהה של אימון, כדי להימנע מתבוסה בקרב וכדי להשיג את התוצאות המכריעות הרצויות. ומאימון לפיקוד. פיקוד יעיל חיוני לכל ארגון צבאי. במבצ-עים של פרשי-אוויר (בהם קיימת פעילות של מלחמת-בזק — חדירות עמוקות באגפים), על המפקדים לחשוב במהירות, להגיב מייד, להיות נועזים ותוקפניים — אך זהירים. כל מי שבוזן את הרעיון המרכזי שהעלינו מגלה מייד את הצורך החיוני בפיקוד מעולה ביחידות פרשי-אוויר.

לא זו בלבד שעלינו להקנות אימון ומפקדים נאותים לפרשי-האוויר; עלינו להקנות גם למפקדים אחרים בצבא ידע על יכולתם של פרשי-אוויר ועל דרך הפעלתם הנכונה. לעתים קרובות מדי נמנעו הישגים מכריעים בויאט-נאם על-ידי שימוש לקוי בפרשי-אוויר או מחמת כישלון לנצל במהירות מידע שנאסף על-ידי פרשי-אוויר. במלחמות בעתיד לא נוכל להרשות לעצמנו לשגות.

ולבסוף — הצירוף של אימון יעיל ופיקוד טוב יוצר את המוראל של הכוחות. לכן, ללא אימון ופיקוד נאותים לא נוכל לזכות בקרב, אפילו ימצא ברשותנו הציוד המתאים. אין עם או צבא אשר זכו במלחמה ללא מוראל מעולה. במבצעים הרחק בעורף האויב המוראל הוא חיוני, כמוהו כאימון וכפיקוד.

אין כוונה לדחוק את חשיבות השריון אלא שאסור לשריון שיפגר. יש להפעיל בצוותא פרשי-אוויר ושריון, כדי להגביר את עוצמת-האש, את הניידות ואת כוח ההלם של השריון. כך ניתן להנחית על האויב מהלומה מכרעת ומהירה ולהימנע ממלחמות ארוכות ויקרות, שאין בהן הכרעה.